

7. Амрекулов Н. Жузы в социально-политической жизни Казахстана / Н. Амрекулов // Центральная Азия и Кавказ. — 2000. — № 3 (9). — Режим доступа : <https://www.ca-c.org/journal/cac-09-2000/16.Amrek.shtml>
8. Власть в Центральной Азии: семьи, кланы, жузы [12.07.2006] // Радио Свобода. — 2001. — 26 июля. — Режим доступа : <http://www.svoboda.org/programs/RT/2001/RT.072601.asp>
9. Шустов А. Постсоветский трайбализм — клановые элиты стран Центральной Азии [Электронный ресурс] / А. Шустов // ЦентрАзия. — Режим доступа : <http://www.centrasia.ru/news2.php?st=1208944620>
10. Грозин А. Элиты Туркменистана и центральноазиатские кланы: общее, особенное и трудности модернизации [Электронный ресурс] / А. Грозин // Азия и Африка сегодня. — 2010. — № 9. — Режим доступа : <http://www.perspektivy.info/print.php?ID=72647>
11. Нарастающий трайбализм [Электронный ресурс] // Хроника Туркменистана. — Режим доступа : <https://www.hronikatm.com/2016/02/narastayushhiy-traybalizm/>
12. Модернизация и трайбализация на постсоветском пространстве: вместе или врозь? [Электронный ресурс] // Информационное агентство ИА REX. — Режим доступа : <http://www.iarex.ru/articles/11890.html>

МИЛОСЕРДНА ІРИНА МИХАЙЛІВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри політичних теорій, кандидат політичних наук, доцент

МОРАЛЬНО-ЕТИЧНІ КРИТЕРІЇ PR В ПОЛІТИЦІ

У сучасних умовах все частіше потребує уваги проблема етичної сторони будь-якої професійної діяльності, яка пов'язана з виробництвом інформації, оскільки, як показує практика, вона часто стає засобом маніпулювання суспільством, особливо у сфері зв'язків з громадськістю (далі PR) в політичній сфері життєдіяльності. Внаслідок цього, виникає необхідність нормативного регулювання професійної діяльності PR саме на етичних підставах, оскільки правові часто не досягають цієї мети, особливо усередині найпрофесійнішого співтовариства PR. Інакше можна отримати моральне свавілля, яке буде проявлятися у негативних наслідках для усього суспільства.

Труднощі, пов'язані із спробою сформулювати принципи етичної поведінки і обмежити його рамками стандартів і кодексів, пояснюються передусім різноманітністю індивідуумів, проблем та ситуацій. Що прийнятно в одному випадку, виявляється неприпустимим в іншому; що приймає в громадській поведінці, окрема особа або група осіб, не приймається іншими. Життя, що змінюється з часом, також привносить додаткові складнощі до визначення і втілення в життя етичних норм поведінки.

Слід відзначити, що за час існування PR як професії було розроблено прецедентне право професійної поведінки і в 1962 році був прийнятий перший професійний кодекс Міжнародної Асоціації громадських стосунків(IPRA). Власні кодекси прийняли і багато національних асоціацій. Передбачалося, що строге наслідування кодексів значною мірою сприяло б затвердженню PR як професії і допомогло б зберегти високу якість роботи.

На думку Ф.Джефкінса та Д.Ядина загальноприйняті стандарти кодексу професійної етики фахівця зводяться до наступного: основним принципом професійної етики фахівця у сфері зв'язків з громадськістю служить тверде правило – інтереси клієнта або організації мають бути завжди вищі інтересів практики PR; професійний рівень фахівця у сфері зв'язків з громадськістю визначається ефективністю результатів кампанії по досягненню взаємовигідних стосунків між організаціями і громадськістю; пріоритетним напрямом у сфері зв'язків з громадськістю має бути досягнення гармонії і розуміння між взаємодіючими громадськими суб'єктами – індивідом і організацією, організацією і суспільством [1].

У своїй більшості автори зазначають, що складно дати універсальне визначення етики, але ще важче при виконанні регулярної діяльності у сфері зв'язків з громадськістю наслідувати її норми. На думку О. Чаплигіна поняття етики нерозривно пов'язане з наступними категоріями: дотримання громадських інтересів та порядність.

Перш ніж говорити про етико-моральну сторону PR-технологій в політиці, доречно зауважити, що розуміють під політичною етикою та мораллю взагалі.

Близьке за змістом визначення політичної етики формулює Д.І. Петросян та В.І. Потапова: «Політичну етику можна визначити як особливу сукупність норм та цінностей, які регулюють взаємовідносини між суб'єктами політичного процесу, як своєрідну «подвійну узду» (Дж. Мілль), яка стримує і державу, і підданих; і еліти, і маси» [2, с. 156].

Що стосується політичної моралі, то С. Льюкс «розуміє сукупність принципів, які описуються у вельми абстрактному рівні, які лежать в основі різних окремих політичних позицій, які займають тих, хто поділяє ці позиції одночасно чи різний час. Це такі політичні позиції, які цінуються самі по собі, так що невдача в забезпеченні такої позиції чи зниження рівня її забезпеченості рівнозначні...зниженню цінності всього політичного устрою» [3].

Таким чином, можна зазначити, що проблема співвідношення політичної етики та політичної моралі – це проблема співвідношення теорії та самої практичної дійсності. В зазначеному контексті під політичною етикою розуміємо теорію, яка бачить свою мету в обґрунтуванні моделі гідної поведінки в сфері політичних відносин. Політична етика виступає як теорія політичної моралі, як наука, об'єктом якої

є прояв моралі в політичному житті. «Політична мораль» фіксує норми поведінки, спілкування та відносини, які погоджують взаємодію різних суб'єктів політичного життя, згладжують протиріччя альтернативних цілепокладань учасників політичного процесу: індивідів, політичних партій, груп та суспільних рухів.

Слід зазначити, що в літературі не існує стійких уявлень про систематизований кодекс політичної моралі, зведення політичних правил, якого могли б дотримуватися всі учасники політичного процесу.

Повністю зрозуміло, що визначення канону політичної моралі повинно виходити з досвіду моральних дозволів та заборон, які регулюють поступки професійних політиків. У зв'язку з зазначеною обставиною можна виокремити наступні принципи політичної моралі, «універсального ряду моральної інтуїції» Ю. Хабермаса, дотримання яких сприяло б гармонізації сучасних політичних відносин:

- відповідальність влади рішення, які приймаються, формування гнучких політичних механізмів, за яких така відповідальність була б не декларативна, а здійснювалась фактично;

- визнання політичного плюралізму, право того чи іншого учасника політичного процесу на власну позицію, думку, підхід: відмова від конфліктів та насилля як засіб вирішення політичних питань;

- формування політичної толерантності, створення рівних умов для всіх учасників на різних стадіях політичного процесу, недопущення санкцій, обмежень по відношенню до тих чи інших політичних акторів;

- відмова від незрозумілих засобів політичної діяльності, поєднання політичної доцільності з моральною принциповістю та гуманністю;

- дотримання правил професійної етики політика: сполучення орієнтації на досягнення програмних цілей та завдань з чесністю, принципіальністю, відкритістю, вмінням держати слово.

Можна погодитись з О.В. Разіним стосовно того, що названі позиції існують й для етики PR в політиці. При правильному осмисленні вони здатні доповнити один одного при вирішенні конкретних питань. Складність питання, проте, полягає в тому, щоб один спосіб міркування не підміняв інший там, де це принципово неможливо, тобто йдеться про розмежування сфер їх застосування.

Список використаної літератури:

1. Джефкинс Ф., Ядин Д. Паблик рилейшнз. — Учебное пособие для вузов / Перевод с английского под редакцией Б.Л. Еремина. [Электронный ресурс] / Ф. Джефкинс, Д. Ядин — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. — Режим доступа: <http://evartist.narod.ru/text10/29.htm>
2. Петросян Д.И., Потапова В.И. Становление политической этики в трансформирующемся обществе / Д.И. Петросян, В.И. Потапова // Оправдание морали. — Москва; Тюмень: Центр прикладной этики, 2000. — С. 53-79.

3. Dworkin R. Matter of principal [Електронний ресурс] / R. Dworkin – Cambridge: Harvard University Press, 1985 – 425 p. – Режим доступу: <http://books.google.ru/books?id=LahVSmS26YEC&pg>,
4. Habermas J. Theory of Communicative Action, Vol 1: Reason and the Rationalization of Society [Електронний ресурс] / J. Habermas – Boston, MA: Beacon Press, 1984 – Режим доступу: <http://web.williams.edu/Economics/papers/Habermas.pdf>

ДЗЮБЕНКО ЮЛІА МИХАЙЛІВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри політичних теорій, кандидат політичних наук

ПОЛУХІНА АЛІНА ВАЛЕРІЇВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри політичних теорій, кандидат політичних наук

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ПРИЧИНИ ТЕРОРИЗМУ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Проблема тероризму є вкрай актуальною в сучасних умовах глобального розвитку. Питання політичного тероризму розглядаються в працях як зарубіжних, так і вітчизняних вчених, однак психологічні причини (мотиви, механізми, особисті характеристики потенційного терориста) є вкрай малодослідженою сферою.

К.К. Солодовнікова виокремлює наступні психологічні фактори формування терориста: особі характерні такі риси характеру як: самовпевненість, потреба у самоствердженні, «месіанські настрої», політична депривація [1, с. 42-43]. Їм характерний також нарцисизм, особливо груповий, – відчуття гордості за те, що він належить до цієї національної, релігійної чи якоїсь іншої групи. Ще одна риса – прагнення розділити світ на «чорних» і «білих» і в чужих бачити тільки «чорних». Слід відзначити, що, як правило, особистість терориста формується незалежно від того до якого соціального прошарку він належить.

Загалом виокремлюють три моделі особистості терориста: 1) психопат-фанати, фрустрована людина, людина з неблагополучної сім'ї. Психопат-фанат – це особа, яка самовпевнено та «сліпо» керується своїми релігійними, ідеологічними чи політичними переконаннями. Фрустровані особи – люди, які через незадоволення власних потреб та інтересів, схильні до агресивних дій, на які свідомість завжди знаходить виправдання. Люди з неблагополучної сім'ї – жорстоке поводження батьків з дитиною, її соціальна ізоляція, дефіцит доброго став-